

Kommunikation ved kysten -

Finde brænde og finde vej ved havet, i nutiden med fortidens midler.

Formål:

Formålet er at få kendskab til og forståelse for livsgrundlaget og de teknologiske muligheder som kystbefolkningen ved vestkysten levede under for ikke så mange år siden i slutningen af 1800-tallet (båkerne er fra 1884)

Sted:

På stranden og i klitterne, eller helt på stranden f.eks. i Agger, Stenbjerg, Vorupør og Klitmøller.

Klassetrin:

Mellemtrinnet/overbygningen

Årstid:

Hele året

Forløb:

Med to praktiske eksempler, skal man prøve at finde brændsel og transportere det – henholdsvis vise vej og finde vej ved signalering.

Lav to hold. Det ene hold arbejder med kommunikation og signalgivning. Den anden arbejder med transport og levevilkår.

Lav en rute: Med de fremstillede vager afsættes der en rute, som en anden gruppe skal ledes gennem. Der må gerne være sving og slyngninger på ruten.

Eksempel på markeret forløb med tre slutpæle – 1 over 2.

Hvis man går mellem kostene fra neden af er man for "udadgående", og går man mellem kostene oppefra er man for "indadgående".

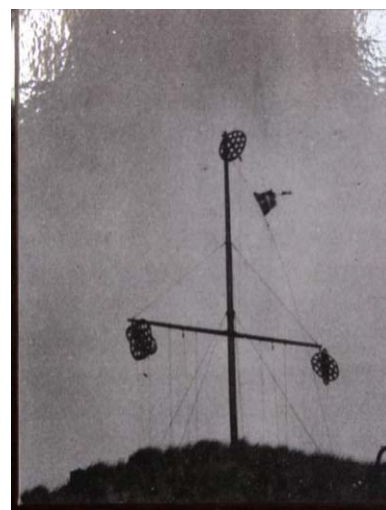
Ruten sluttes af med at man ledes meget præcist til en endepunkt(bålsted), ved hjælp af "Ledefyr" eller "Båker" markeret af stokke "to over et". (Se tegning)

Derudover etableres en "Signalmast", der skal signalere, hvornår det andet hold må rykke frem ad ruten.

Signalmasten, der udformes som en flagstang med en tværligger et stykke nede, skal være så stor, at der kan hænges 3 kugler op i den.

Man skal beslutte, om der skal sættes en, to eller tre kugler i signalmasten.

De, der tidligere satte signalerne i masten, var afhængige af fiskerne på havet. De var afhængige af dem som forsørgere, og de elskede dem som ægtemænd og fædre, og ville gøre alt for at beskytte dem. Men de var samtidig utålmodige efter at få dem og deres last sikkert i land.

Fiskerne var nogenlunde i sikkerhed ude på havet, men selve landingen på kysten var farlig. Man kan sammenligne det med nutidens flyvning, - over 90 % af ulykkerne sker i forbindelse med start og landing.

Læs om signalmasten og dens anvendelse ved landingspladserne på kysten, f.ex. <http://www.albus.dk/fanoe/kaaver/jyllands-baaker.html>

Saml strandtørv ved havet og bær dem i en rygsæk med kroppen som ransportmiddel gennem en afmærket rute op til et bålsted og lave bål. Strandtørvene er pga. af deres blødhed slebet af havet, så de ligner en briket. De fleste er ovale og godt afrundede.

Man skal reagere, og stole på andres vurdering af, om det er muligt at komme sikkert i mål med sin "fangst" af brændsel:

Er der ingen kugler hejst i signalmasten, må der løbes gennem den med kostene anviste rute.

Er der sat 1 kugle, må der kun gås gennem ruten.

Er der sat 2 kugler, skal der gås meget langsomt.

Er der sat 3 kugler, skal brændebærerne sætte sig ned og afvente, at mindst en kugle bliver taget af masten.

Det var ikke nogen behagelighed at opholde sig på havet i vådt tøj i en åben båd og en lang arbejdsdag bag sig. Derfor var fiskerne ivrige efter at komme i land med deres fangst. Men de vidste også godt, at det kunne være en risikabel affære at lande på stranden, hvis vind eller strøm var uheldig

Forberedelse:

Førhen hentede kystbefolkningen det meste af det, de skulle bruge, fra havet, eller fra klitheden tæt ved havet. Transportmidlet var som regel gåben og rygkurv. Havet kunne give mad, brændsel og bygningsmaterialer. Og i tilfælde af strandinger en helt masse mere.

På klitheden var det muligt på små fenner at dyrke rug til brød, samt at samle bær og opdrætte får.

Desuden kunne hedens planter bruges til mange forskellige formål. Og så var der ikke at forglemme muligheden for jagt og ferskvandsfiskeri.

Find evt. Hjelme, Marehalm og hedelyng i en florabog.

Kommunikation har altid været nødvendig for mennesker. Før moderne hjælpemidler som radiotelegrafi, mobiltelefoner, og GPS var tilgængelige, foregik kommunikationen ved visuelle markeringer eller ved afgivelse af lydsignaler. Ved at arbejde med en eller flere af de gamle metoder lærer man, hvordan man klarede sig før elektronikken tog over.

Anduvningssømærker (koste) kan bruges til at vise vej uden brug af moderne kommunikationsmidler. Koste i søfarten var tidligere lavet af birke ris fra skovene. Lav selv egne koste og vager med forskellige signalværdier af materiale fundet på stranden. Materialerne kan suppleres af lyng, birkeris eller hjelmeblade. Bind dette på en stok, gren el.lign. fra stranden.

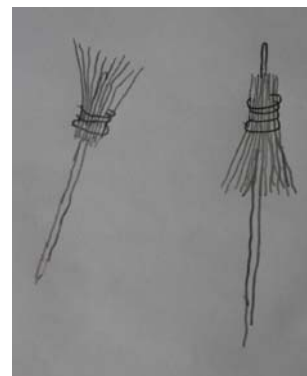
Lyngen findes på klitheden, og birkerisene skæres af de nederste grene på birketræer i statsskovene. (jf. lov om naturbeskyttelse må *man skære grene og kviste af løvtræer over 10 m.*). Hjelme bladene klippes eller skæres af hjelmen i klitterne.

For at gøre det nemt og overskueligt, bør man nøjes med to kosttyper. Én der vender op, og én der vender ned. På Styrbords side (højre) vender kostehårene opad, og på bagbords side (venstre) vender kostehårene nedad.

En huskeregel kan være at man skal færdes i højre side af en færdselsåre og stryge katten med hårene. (dette skal begge hold have at vide og forstå)

Man skal have set en færdig "kost", eller have været med til at lave en, inden man tager til kysten (se videre frem i forløbet).

Transport var tidligere noget, der ofte blev udført til fods og med en rygkurv, hvori man bar det, der skulle transporteres. Ved selv at prøve at bære en byrde på ryggen, samtidig med, at man skal gå i strandens bløde sand, på de dårlige veje i klitten (redningsvejen) eller igennem terrænet ind gennem klitterne, opleves forskellen mellem fortidens og nutidens transportveje og deres fremkommelighed.

Tidligere brugte kystbefolkningen mange forskellige metoder til at kommunikere med hinanden over afstande, der var for store til at man kunne råbe til hinanden:

Visuelle signaler som bavne bål, signalmaster, strandvagter med pyroteknik, båker, morse signaler, håndtegn, signalmaster med kuglemærker, flagtegn, fyrtårne, fyr, og kirketårne som sømærker og auditive signaler som klokker, rednings- og kirkeklokker, signalkanoner, kysttelegrafer, hånddrevne tågehorn, slagstokke til lyd givning, og lygtetegn.

I stærk vind kan man ikke kommunikere med stemmens brug ud over nogle få meter. Prøv også det af, hvis det blæser den dag i er på stranden.

I nyere tid har telefoner, mobiltelefoner, automatiske tågehorn, radiofyr, lysfyr,

GPS'er og anden ny teknologi næsten helt afløst de gamle kommunikationsmetoder

Der kan også læses f.eks. maritime fagbøger der beskriver signalering og navigation
<http://www.codan.dk/web/download/signal.pdf> eller se feks i "wikipedia":

<http://da.wikipedia.org/wiki/S%C3%B8m%C3%A6rke>

Tidsforbrug:

2-4 timer

Materialeliste:

Florabog

Kommunikation:

Grensakse og måske materiale til "kosten" (lyng, eller birkeris)

Grene eller stokke, der bruges til "kostoskaft". Findes på stranden som drivtømmer.

Tynd snor til at binde "kostene" fast til stokkene.

Til signalmasten en lidt tykkere snor.

Ilanddrevne materialer fundet på stranden. F.eks. 3 dunke el. lign., til at hænge op i signalmasten. Signalmasten kan erstattes af tre personer, der kan tage en dunk eller hvad, der nu er fundet anvendeligt.

Transport:

Rygsække foret med affaldssække.

Ilanddrevne strandtørv eller, hvis de ikke findes, alm. ilanddrevet strandingstræ.